

KADIRLI IN THE POEMS OF ASIK (ASHIK) FEYMANI

ÂŞIK FEYMÂNÎ'NİN ŞİİRLERİNDE KADIRLI¹

Serdarhan Musa TAŞKAYA²

Abstract

Ashik Feymâni is regarded as one of the leading masters of minstrelsy tradition in Republic Period. Ashik Feymâni, born in Azaplı village of Kadirli province of Osmaniye in 1942, gives an important role to his homeland Kadirli where he was born and grown up and has been still living. In this study, how Ashik Feymâni uses Kadirli in his poems was analyzed by using the document review technique. In the document review, Ashik Feymâni's poetry books and the books, magazines, anthologies, and encyclopedias in which there are his poems were scanned. In addition to this, the poetry notebooks which he has written his own poems were also analyzed. At the end of the research, in Ashik Feymâni's poems, it was seen that he has often reflected the geographical, cultural, economic and historical aspects of Kadirli. It is confirmed that he has 57 poems in total about Kadirli. While many of his poems are about Kadirli directly, it is also confirmed that he has mentioned Kadirli in a good deal of his poems. It can be said that these poems are mostly didactic style and related to the introduction of Kadirli.

Keywords: Ashik Feymâni, Kadirli, Azaplı village, Çukurova, poem.

Özet

Âşık Feymâni, Cumhuriyet dönemi aşıklık geleneğinin önde gelen ve yaşayan ustalarından biri olarak kabul edilir. 1942 yılında Osmaniye'nin Kadirli ilçesine bağlı Azaplı köyünde doğan Âşık Feymâni, şiirlerinde doğup büyüdüğü ve hâlâ yaşadığı yer olan Kadirli'nin önemli bir yer tuttuğu görülür. Bu çalışmada, Âşık Feymâni'nin şiirlerinde Kadirli'ye nasıl yer verdiği, doküman incelemesi yöntemi kullanılarak incelenmiştir. Doküman incelemesinde Âşık Feymâni'nin şiir kitapları ve şiirlerinin yer aldığı kitap, dergi, antoloji ve ansiklopediler taranmıştır. Bunun yanı sıra Âşık Feymâni'nin kendi şiirlerini yazdığı şiir defterleri de incelenmiştir. İnceleme sonunda Âşık Feymâni'nin şiirlerinde genel olarak memleketi olan Kadirli'nin coğrafi, kültürel, ekonomik ve tarihi yönlerinin dile getirdiği görülmüştür. Kadirli ile ilgili olarak toplam 57 şiir olduğu tespit edilmiştir. Şiirlerin birçoğu doğrudan Kadirli ile ilgili iken birçok şiirinde de Kadirli'den bahsettiği tespit edilmiştir. Bu şiirlerin daha çok didaktik tarzda, Kadirli'nin tanıtımına ilişkin olduğu söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Âşık Feymâni, Kadirli, Azaplı köyü, Çukurova, şiir.

¹ Bu makale, 18-20 Ekim 2013 tarihinde, Osmaniye-Kadirli'de düzenlenen "Geçmişten Geleceğe Kadirli" sempozyumunda sunulan sözlü bildirinin genişletilmiş halidir.

² Mersin Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Sınıf Öğretmenliği ABD, serdarhan@gmail.com

Giriş

Âşıklık geleneğinin Türk halk edebiyatında çok önemli bir yeri vardır. Çünkü: "Halk ozanları, halkın düşünen beyni, konuşan dili, bedeninde atan yüreğidir... Dolayısıyla ozanların dize dize ördükleri deyişler, bir anlamda, halkın duygu ve düşüncelerini yansıtır (Nasrattınoğlu, 1999: 506). Bu açıdan ele alındığında âşıklık geleneği Türk kültürün temelini oluşturan en önemli unsurlardan biri olarak kabul edilir.

"Âşık tarzı edebiyat geleneği, kültürel üretime katkı sağlamanın yanında, geleneksel olanı aktarma yönüyle de önemlidir" (Köse, 2013: 1997). Âşıkların kültür aktarıcılığı konumlarından dolayı Türk kültürüne katkıları oldukça fazladır. Bu zümrenin yüzlerce yıllık kültür aktarıcılığı günümüzde de devam etmektedir. Özellikle son yıllarda popüler kültürün yaygınlaşmasına rağmen âşıklar, önemli çalışmalar yaparak kültür aktarımını en doğal ve etkili yoldan yapmaya çalışmaktadırlar. Âşıkların bu özellikler onları aynı zamanda bir eğitimci de yapmaktadır.

Şiirin bir kişi, yer veya olayla ilgili geniş bilgiler de verme özelliği vardır. Vardell'e göre şiirler: "Tarihin gerçek yüzünü ve yönlerini, insanları ve coğrafi alanlar ile sosyal olayları canlı bir şekilde, kuvvetli bir hayal gücü ve hatırlanmayla karşımıza getirir" (Vardell vd., 2002: Akt.: Sidekli, Yangın ve Gökbulut, 2007: 173). "Âşıkların yazmış oldukları şiirler, toplumun duygu ve düşüncesini yansıtmaları ve belirli bir ölçüde toplumu etkilemesi bakımından önemlidir" (Taşkaya ve Coşkun, 2009: 261).

Çukurova âşıklık geleneğinde önemli isimleri yetiştirmiş olan ve bu geleneğin en canlı şekilde yaşatılmaya devam ettiği önemli bir kültür bölgesidir. Bu yörede hâlâ yaşamakta olan pek çok usta âşığa rastlanmaktadır. Çukurova âşıklık geleneğinde ise Kadirli'nin çok önemli bir yeri vardır. Kadirli, geçmişten günümüze kadar geçen dönemde âşık edebiyatına birçok usta âşık kazandırmıştır. Bunlardan biri de Âşık Feymânî'dir.

Asıl adı Osman Taşkaya olan âşık, 1942 yılına Osmaniye ilinin Kadirli ilçesine bağlı (o zamanki adı Avşarlar olan) Azaplı köyünde doğmuştur. Türk halk edebiyatına önemli katkıları olan âşık, gerek yurt içinde gerekse yurt dışında pek çok konserler vermiş, bilimsel toplantılara katılmış; şiirleri dışında hikâye ve ağıt derlemeleri (Gizlice, 2012) ile bilimsel makaleleri (Taşkaya ve Taşkaya, 2011-a; Taşkaya ve Taşkaya, 2011-b) bulunmaktadır.

Adına Osmaniye'de bir sempozyum (Karacaoğlan'dan Bela Bartok'a-Dadalıoğlu'ndan Âşık Feymânî'ye Osmaniye Kültür-Sanat ve Folklor Sempozyumu) ve Kültür ve Turizm Bakanlığı ve OFAD tarafından 16 yıl uluslararası şenlikler (Âşık Feymânî Şenlikleri, Çukurova Âşıklar Bayramı ve Âşık Feymânî Şenlikleri) yapılmış; Kadirli'de ise 18 Ekim 2014 tarihinde bilimsel bir panel (Âşık Feymânî ve Âşıklık Geleneği Paneli) düzenlenmiş ve 2009 yılından buyana ulusal bir şenlik (Âşık Feymânî Şenliği) yapılmaktadır. Yaşarken adına bu tür etkinlikler düzenlenen ilk âşıktır.

Âşık Feymânî'nin günümüzde yaşayan âşıklar arasında önemli bir yeri vardır (Gönenç, 2012). Ders kitaplarında konu olarak işlenen, yaşayan tek âşık olma özelliğinin yanı sıra, üniversiteye giriş ve KPSS sınavlarında da hayatı ve eserleri konu başlıklardan biridir. Türk halk edebiyatı kapsamında yer alan türlerden birçoğunda eserler vermiş bir sanatçı olan âşığın şiirlerinde işlediği konulardaki çeşitlilik, onun sanat anlayışının ve ustalığının bir yansıması olarak görülür. Ancak, onun şiirlerinde genel olarak nasihat, tasavvuf ve güzelleme daha geniş yer tutmaktadır.

"Şehir teması, büyük şehrin gelişmiş makineleşme düzeyi, sanayisi, fiziksel ve ruhsal özellikleri ve yaşamıyla edebiyat eserlerinin konusuna, imgelerine ve biçimine yansır. Bu tema XIX. yüzyılın ikinci çeyreğinde ortaya çıkar, sanayi kapitalizminin gelişimi ile birlikte büyük anlam kazanır ve realizm ile ilerler" (Tetik, 2013). Âşık Feymânî'nin şiirlerinde memleketi, özellikle Kadirli'nin yeri çok önemlidir. "Mekânı gerçek veya kurgusal boyutta genişletmek, âşıkların temel niteliklerinden, dahası âşıklık geleneğinin oluşum-gelişim-yaşam dinamiklerindedir (Özdemir, 2012: 25). Çünkü: "Belli bir zamana ve mekâna ait olmayan bir insan tasavvur etmek mümkün değildir. Edebiyatı, insanoğlunun dünyadaki yolculuğuna düştüğü kayıtlar olarak anlayacak olursak, insanın zaman ve mekâna dair tanıklıkları edebiyatla ve onun kıymetli bir şubesi olan şiirle kayıt altına alınmaktadır" (Harmanlı, 2013: 1688).

Âşık Feymânî'nin eserleri içinde, doğup büyüdüğü ve hâlâ yaşadığı yöre olan Kadirli'ye ilişkin yazılmış çok sayıda şiiri vardır. Şiirlerinde genel olarak Kadirli'nin coğrafi, kültürel, ekonomik ve tarihi özellikleri dile getirilmiştir. Ayrıca Kadirli'nin yetiştirdiği siyaset, sanat ve spor alanlarındaki ünlü simalar üzerine de çok sayıda şiiri vardır. Ancak, yapılan literatür taramasında Âşık Feymânî'nin bu tür şiirleri ile ilgili olarak bir incelemenin henüz yapılmamış olduğu tespit edilmiştir.

Amaç

Âşıklar, halkın içinden gelen ve halkla yakın iletişim halinde olan, onlara yol gösteren sanatçılardır. Âşıklık geleneğine göre yazılan şiirlerde işlenen konular çok çeşitlidir. Bu şiirlerin ve âşıkların tam olarak anlaşılabilmesi için farklı yönlerden incelenmesinde yarar vardır. Bu çalışmada, 21. yüzyılın ünlü âşıklarından biri olan Âşık Feymânî'nin şiirlerinde memleketi olan Kadirli'nin nasıl işlendiğinin tespit edilerek ortaya koyulması amaçlanmıştır.

Yöntem

Nitel araştırma olarak desenlenen bu çalışma, doküman inceleme yöntemleri ile yürütülmüştür. Doküman incelemede, gerek Âşık Feymânî'nin kendisinin hazırladığı gerekse hakkında akademisyenlerce hazırlanarak yayınlanmış kitap, tez, makale ve bildiriler taranmıştır. Ayrıca, Âşık Feymânî'ye ait olan ve içinde pek çoğu henüz yayımlanmamış şiir defterleri içerik analizi ile incelenmiştir.

Memleketi ile ilgili 57 şiir tespit edilmiştir. Bu şiirler incelendiğinde, Âşık Feymânî'nin Kadirli'nin bütün yönleri ile anlatıldığı şiirlerinin yanı sıra, Kadirli'ye şahsiyetlere, Kadirli'nin coğrafyasına, tarihine ve Âşık yaşadığı köy olan Azaplı köyü üzerine olan şiirleri olduğu görülmüştür. Bunun yanı sıra Kadirli'nin adının doğrudan geçmediği birçok şiirde de Kadirli ve çevresinden izler yer almaktadır. Bu nedenle araştırma kapsamında incelenen şiirler, belirlenen bu temalara göre oluşturulan şu başlıklarda incelenmiştir:

- ❖ Kadirli üzerine yazılmış şiirler
- ❖ Kadirli'nin coğrafyasına ilişkin şiirler
- ❖ Kadirli'nin ünlü şahsiyetlerine ilişkin şiirler
- ❖ Kadirli'nin dolaylı olarak işlendiği şiirler
- ❖ Azaplı Köyü'ne ilişkin şiirler

Şiirlerin yer aldığı temalara uygun olup olmadığı, iki uzman tarafından incelenmiştir.

Bulgu ve Yorumlar

Aşağıda bu çalışmada elde edilen bulgular ve yorumları yer almaktadır.

Kadirli Üzerine Yazılmış Şiirler

Âşık Feymânî'nin şiirleri incelendiğinde, memleketinin bütün özelliklerinin yer aldığı 57 şiirinin olduğu tespit edilmiştir. Bu şiirler özellikle Kadirli'nin her yönü ile övüldüğü şiirlerdir. Kadirli'yi başkalarına tanıtmaya amacı güden bu şiirlerde Kadirli'nin tarihi ve coğrafi özellikleri ile yemek kültürü ve ünlü simaları çeşitli özellikleri ile betimlenmiştir. Bu şiirlerden 1987 yılında yapılan Kadirli üzerine şiir yarışmasında **Kadirli'de** şiiri birincilik ve **Kadrlimiz** şiiri ikincilik ödülü almıştır. 1989 yılında yapılan şiir yarışmasında da **Kadirli Yedi Mart Destanı** isimli şiir birincilik ödülü almıştır. Aşağıda, bu şiirlere örnekler yer almaktadır.

Her yönü ile Kadirli'nin anlatıldığı **Kadirli'de** isimli şiir:

*Bin dokuz yüz yirmi yedi mart günü,
Kurtuluş sevinci var Kadirli'de.
Kolay oldu düşmanların sürgünü,
Fransız'a bu yer dar Kadirli'de. (Âşık Feymânî, 1989: 44; Artun, 1996: 289; Âşık Feymânî, 2006: 111)*

Kadrlimiz şiiri:

*Yedi martta kurtuluşu olunca,
Kadrlimiz sükûnete kavuştu.
Tufan Bey de Andırın'a gelince,
Komutanlar cesarete kavuştu. (Âşık Feymânî, 1989: 87; Artun, 1996: 436)*

Kadirli Yedi Mart Destanı isimli şiir:

*Dokuz yüz yirmi de yedi mart günü,
Tekrar sahip çıktık biz, Kadirli'ye.
Ters çevirip Fransız'ın yönünü,
Bıraktık silinmez iz Kadirli'ye. (Taşkaya, 2002: 46)*

Kadirli, Çukurova ve Torosların kesiştiği bir yerde yer alır. Bir yanında dağlar bir yanında ova vardır. Öte yandan günümüzün modern ve büyük bir şehri olan Kadirli aynı zamanda köklü bir tarihe sahiptir. **Kadrlim** şiirinde Âşık Feymânî, Kadirli'nin doğal ve tarihi varlıklarını ve çeşitli özelliklerini övmüştür:

*Kadir-kıymet Kadirli'nin anlamı,
Üç bin yıllık yaşayınan ne güzel.
Yedi mart gününde çifte bayramı,
Baharıyanan, kışıyanan ne güzel.*

Kadirli'ye Yedi Rubai isimli şiirde Kadirli çeşitli yönleri ile dile getirilir:

*Feymânî'yim yüz iki bin ilçe ve köy nüfusu,
Elli dokuz köy sayısı, bozlak ahey türküsü,
Akçasaz'ı, Yeşilyurt'u Anavarza seyreyler,
Arkası dağ önü ova, ne şirin görüntüsü.*

Kadirli Türküsü -I- şiirinde Kadirli'nin tarihsel ve coğrafi özellikleri sıralanır:

*Kadirli'nin ulusunda,
Kiliminde halısında,
Savrun Çayı yalısında,*

Turaç öter mart ayında.

Kadirli Türküsü -II- isimli, şiirde Kadirli'nin doğal güzellikleri anlatılır:

*İlkbahar gelince coştı duygular,
Yine başkalaştı hal Kadirli'de.
Şeftaliler çiçek açtı pespembe,
Baharlığın giydi dal Kadirli'de.*

Kadirli-Kozan yılan hikâyeleri meşhurdur. Kadirli ve Kozan, kültür ve anlayış olarak birbirine çok uyumlu ve yakın olan iki kardeş ilçedir. Ancak dilden dile bu yılan hikâyeleri fıkralaştırılarak yaygınlaşmıştır. 2007 yılında Kadirli ve Kozan belediyeleri birlikte bir kardeşlik mesajı vermek için bir tören yapmaya karar verirler. Tören, iki ilçenin sınırını oluşturan Sumbas Çayı etrafında kurulmuş olan Çukurköprü köyünde bulunan köprüde düzenlenir. Bu tarihten itibaren de bu köprüye Kardeşlik Köprüsü adı verilir. Kadirli adına törene katılan Âşık Feymânî bu iki ilçenin kardeşliği üzerine tören sırasında irticalen şu şiiri söylemiştir:

*Husumet yılanın Sumbas Çayı'nda,
Üzdük, Kadirli'yle Kozan kardeştir.
Geçip Sülemiş'ten Kayhanburnu'nda,
Gezdik Kadirliyle Kozan kardeştir.*

Kadirli'nin Coğrafyasına İlişkin Şiirler

Kadirli, Çukurova ve Toros Dağları'nın birleştiği yerde kurulmuştur. Şehir, doğal güzelliklerinin yanı sıra zengin bir tarihe de sahiptir. Ayrıca arkeolojik açıdan çok değerli olan birçok tarihi bölgesi de vardır. Âşık Feymânî'nin bazı şiirlerinde Kadirli'nin sahip olduğu tarihi ve turistik yerler sık sık anlatılmaktadır.

1969 yılında yazdığı **Anavarza Kalesi** şiiri:

*Sana derim sana hey Anavarza,
Taşların gün vurur ıştır mıydı ?
Nasil çıkarlardı ahalin yaza,
Bir biriyle haşır-neşir miydi ?*

Akça Dağ isimli şiir:

*Sana derim bire koca Akça Dağ,
Bilir misin felek bana ne etti?*

Ceyhan nehrinin kollarından biri olan ve şehir merkezinden geçen Savrun Çayı, Kadirli için çok önemlidir. Âşık Feymânî de şiirlerinde Savrun Çayı'na yer vermiştir. **Savrun Çayı** isimli şiiri ise bu çayı tanıtmak üzere yazılmıştır.

*Kadirli'den geçer, iner gidersin,
Anberinarkı'na selam edersin,
Narlıkışla, Kümbet dostun, ne dersin,
Tarlada mahsulün sularsın Savrun.*

1968 yılında yazdığı **Bizim Köyler** isimli şiirde Kadirli ve Kozan'ın bazı köyleri ve bu köylerin önde gelen simaları biraz da mizahla karıştırılarak işlenir:

*Kabayar'a vardım sabaha karşı,
Erken öten çok horozlar seyrettim*

...

Alişanlılıdır Kızılömerli,

Erçinli'den gelme sanmayın, yerli, (Taşkaya, 2002: 55; Âşık Feymânî, 2006: 128)

Kadirli'nin önemli turizm potansiyeli olan yerlerinden biri de Kokar Kaplıcası'dır. Ancak kaplıcanın tanıtıma ihtiyacı vardır. Âşık Feymânî, Kokar Kaplıcası'nı aynı isimdeki şiirinde tanıtmakta ve insanları burayı ziyarete davet etmektedir:

Ey arkadaş Kadirli'de

Koş gel Kokar'a Kokar'a.

Karakütük'ten ötede,

Düş gel Kokar'a Kokar'a.

Bizim Dağlar isimli şiirde Kadirli çevresinde bulunan dağlar ve yaylalar anlatılmaktadır:

Nerden baksan Kabaktepe görünür,

Akçadağ'da eşkıyalar barınır,

Tekkeçoğu her gün sise bürünür,

Kışa boyun eğmiş gümansız dağlar. (Âşık Feymânî, 1989: 72; Artun, 1996: 397; Taşkaya, 2002: 59)

Bizim Yörede isimli şiirde yörenin sahip olduğu bitki ve hayvan türleri sayılmaktadır:

Sorma gardaş, sorma bizim dağları,

Dinikar, Tekkeçoğ, Düldül'ü meşhur.

Mart, nisan deyince erir karları,

Mor menekşe, mavi sümbülü meşhur. (Taşkaya, 2002: 60)

İlkbahar isimli şiirde Kadirli yöresinin güzellikleri anlatılmaktadır:

Mart da bitti, nisan geldi yaklaştı,

Dağlar şirinleştirdi karlar eridi.

Koyun kuzusunu sevdi, koklaştı,

Aşiretler yaylalara yürüdü. (Taşkaya, 2002: 64)

Toros Dağı şiirinde memlekete kavuşma isteği Toros dağları ile paylaşılmaktadır:

Yolum düştü geçit vermez,

Gel bana bir geçek ver Toros Dağı.

Kadirli'nin en önemli turistik yeri olan Karatepe'de uzun yıllardan beri arkeolojik kazı çalışmaları yürüten heyetin başkanlığı yapan Prof. Dr. Halet Çambel'e yazdığı **Halet Çambel ve Karatepe** şiirinde Prof. Dr. Halet Çambel ve Kadirli'nin tarihi eserleri övülmüştür:

Kadirli'de antik eser,

Şu yokuşta Halet Çambel.

Her heykel birer mücevher,

Aslantaş'ta Halet Çambel.

Kadirlim isimli şiirde Âşık Feymânî, Kadirlili olduğunu şükür diyerek belirtmiştir:

Şükür Kadirli'dir nüfus kaydım.

Kadirli'nin Ünlü Şahsiyetlerine İlişkin Şiirler

Çukurova Şairleri isimli şiirde Kadirlili şair ve âşıkları da anlatır:

Çağlayan âşıklar oldu ihale,

*Alaaddin Özkale'de yok hile,
Kilosunda devdi Adil Özkale,
O da bir dem sürdü Çukurova'da. (Âşık Feymânî, 2006: 101)*

Âşık Feymânî'nin köyünden olan ve genç yaşta, askerde şehit düşen Mithat Demirci'ye yazdığı ağıt şöyledir:

*Harekât var diye arkadaşları,
Koğuşundan kaldırmışlar Mitad'ı.
Şehitsin diye de cennet kuşları,
Müjdeleyip güldürmüşler Mitad'ı. (Âşık Feymânî, 2006: 151)*

Kadirli'ye önemli bir tesis kazandıran Cefre ailesine yazdığı **Kooperatifim** şiirinde Karatepe Kilim Kooperatifi ve onun kurucuları olan Cefre ailesi övülmektedir.

*Ali Cefre derler, gör eserini,
Emeğe çevirdi alın terini,
Oğlu Cengiz Cefre tuttu yerini,
Gönüller süruru kooperatifim. (Âşık Feymânî, 2006: 115)*

Kadirli'nin eski belediye başkanlarından Ahmet Tuncel'e yazdığı şiir:

*Fakir fukaranın halin bilecek,
Mazlumların göz yaşını silecek,
Öksüzlerin yüzlerine gülecek,
Öyle vefakârdır Ahmet Tuncel Bey. (Taşkaya, 2002: 2)*

Şu anki Kadirli belediye başkanı olan Dr. Ömer Tarhan'a yazdığı şiir:

*Hizmet nedir devletine,
Doktor Ömer Tarhan'a sor.
Sevgi saygı milletine,
Doktor Ömer Tarhan'a sor.*

Âşık Feymânî'nin yaşadığı köyden olan ve Hızarcı Ahmet olarak tanınan Ahmet Demirci'ye yazdığı **Hızarcı Ahmet** isimli şiir şöyledir:

*Haksızlığa karşı, gayet sert huyu,
Anası Göğler'den, Avşardır soyu,
Karavelioğlu, Demirci soyu,
Ariftir, irfandır Hızarcı Ahmet.*

Kadirli'nin, Zaloğlusı şiirinde Kadirli'de yaşamış Zaloğlu Rüstem lakaplı Rüstem Uçmak'ın özellikleri anlatılmaktadır:

*Zaloğlu derlerdi, adı Rüstem'di,
Kadirli'nin ulu çınarı göçtü.
O dev cüssesiyle, hoş bir âdemdi,
Âlemi devranın, tekrarı göçtü.*

Kadirli'li güreş ustaları **Çukurova Karakucak Pehlivanları** isimli şiirde anılmıştır:

*Hörtük Osman peşrev çeker dönerdi,
Hasan Onat'taki ayrı hünerdi,
Özkale gülerek hasım yenerdi,
İşte bunlar bizim Çukurovalı. (Taşkaya, 2002: 109; Âşık Feymânî, 2006: 84)*

Âşık Feymânî, Kadirli'nin son dönemde yetiştirdiği önemli yerel şahsiyetlerden biri olan araştırmacı, tarihçi, yazar Safa Vayisoğlu'na şu şiiri yazmıştır:

*Şu kabire ibretle bak, ey yolcu,
Vayızade bu mezarda yatıyor.
Bir kültür ırmağı, bir şafak burcu,
Koskoca bir tarih burda yatıyor.*

Kadirli'nin Dolaylı Olarak İşlendiği Şiirler

Âşık Feymânî'nin isim vermeden Kadirli'nin anlatıldığı çok sayıda şiiri vardır. Bu şiirler daha çok Kadirli'nin tabiat güzellikleri ile ilgili olan şiirlerdir. Şiirlerde doğrudan Kadirli adı geçmese de birçok şiirde Kadirli yöresinin önemli özelliklerinin, Kadirli'nin yakından bildiği yerlerin, Kadirli'nin yetiştirdiği ünlü kişilerin anlatıldığı görülmüştür.

Âşık Feymânî, **Çukurova** şiirinde bölgenin güzelliklerini anlatırken Kadirli'nin ırmaklarına da saymaktadır:

*Seyhan, Ceyhan, Savrun, Sumbas kolların,
Nil nehrinden bereketli sellerim, (Saygın,1996: 194; Artun, 1996: 280)*

Âşık Feymânî, Âşık Reyhani'ye mektup tarzında yazdığı **Bizim Ele Gel** şiirinde de, Çukurova'nın güzellikleri ve aşıkları anlatılırken Kadirli aşıklar ve tabiat güzellikleri de işlenmiştir:

*Hatırdasın hayaldesin Reyhani,
Baharı özlersen bizim ele gel. (Saygın,1996: 161)*

Âşık Feymânî, **Dopdolu** isimli şiirde ise pek çoğu Kadirli olan aşıklar sayılmaktadır:

*Halil Karabulut, gönül adamı,
Sefer Tuna çekmiş çileyi, gamı, (Saygın,1996: 205)*

İlkbahar Duygusu isimli şiirde Kadirli yöresinde yer alan bazı isimler de verilerek baharın gelişi anlatılmaktadır:

*Akçadağ eteği, Beyoğlu düzü,
Soğucak Yaylası, Kıkpınar özü,
Yiğidin ikrarı, güzelin sözü,
Şeker şerbet kaymağınan bir idi. (Artun, 1996: 439)*

Sıla Özlemi isimli şiirinde de Kadirli'nin akarsularından olan Savrun Çayı'na özlem dile getirilmiştir:

*Bahar geldi Savrun Çayı,
Boz-bulanık akar şimdi.
Aşiretler obaz obaz,
Yaylalara çıkar şimdi.*

Çukurova Güzellemesi şiirinde Kadirli yöresine özlem şöyle anlatılır:

*Savrun Çayı deli, coşkun geçilmez,
Bağdaş'a pus çöktü, yollar seçilmez,
Buyduran'dan bir yudum su içilmez,
Meryemçil'in etekleri kar şimdi.*

Âşık Feymânî, **Çukurova'nın Dili** şiirinde yörenin kullandığı yöreye ait kelimeler, deyimler, yemekler gibi pek çok özelliği dile getirilmiştir:

*Tırşik çorbasını içerdik günde,
Nice çok gw ettik Kars'ın bükünde,
Beylik var derlerdi yiğit kökünde,
Diline hayranım Çukurova'nın.* (Taşkaya, 2002: 44; Âşık Feymânî, 2006: 122)

Yöremizin Yemekleri isimli şiirde Âşık Feymânî, yörede yenilen yemekleri saymaktadır:

*Acıkınca hemen gelir aklıma,
Başında besmele her soframızın.
Yemekler hayalen geçti gönlümden,
Ye de sefasını sür soframızın.* (Artun, 1996: 380)

Kadirli yöresinde yer alan Tekkeçoğu ve Helgincik tepeleri **Tembih** şiirinde geçmektedir:

*Tekkeçoğu, selam durur uğurlar,
Helgincik'e ara, sıra kar yağar.*

Bizim Elde isimli şiirde Anadolu'da yer alan önemli güzellikler sayılırken Kadirli yöresinde yer alan Anavarza Kalesi, Aslantaş Barajı ve efsaneler de sayılmaktadır:

*Kozan Kalesi'ne uğra mutlaka,
Anavarza Kalesi bir harika,
Aslantaş'ın her taşı bir antika,
Türlü efsaneler gör bizim elde.*

Tırşik çorbası, Kadirli yöresinde sevilen bir yemektir. Âşık Feymânî, bu çorbanın daha çok Kahramanmaraş'ın Andırın ilçesi ile anılan, Kadirlililerin de severek sık sık yediği ve sahiplendiği bir yemek olduğunu da dile getirir:

*Yılan pancarından tırşik çorbası,
Bölgesel bir yemek, hasların hası,
Çaresiz dertlerin odur devası,
Öyle ise içilmez mi bu çorba.*

Azaplı Köyü'ne İlişkin Şiirler

Azaplı köyü, hem Kadirli'ye hem de Sumbas'a 7 kilometre uzaklıkta bulunan, ovada yer alan büyük bir köydür. Özellikle sulu tarım yapıldığı köyde çok sayıda aile tarafından küçük ve büyükbaş hayvancılık da yapılmaktadır. Âşık Feymânî'nin şiirlerinin birçoğunu yazdığı yer olan Azaplı köyü, şiirlerde iki farklı şekilde işlenmiştir. Bu şiirlerin birinci grubunda Âşık Feymânî Azaplı olduğunu belirtir, ikinci grupta ise köyünün sorunlarını mizahi biçimde anlattığı görülür.

Duyuru isimli şiirde Âşık Feymânî, Kadirlili olduğunu ve Azaplı'nın eski adı olan Avşarlar'ı kullanarak köyünün ve ilinin neresi olduğunu bildirmektedir:

*Feymânî yağsa da dağlarım kar,
Yaşadıkça hayat bana ilkbahar,
Kadirlili, Avşarlar'dan ünüm var,
Köyümüz, ilimiz böyle biline.*

Çukurova'dan isimli şiirde de Âşık Feymânî'nin köyü olan Avşarlar köyü geçmektedir:

*Auşar oymağından, Auşar köyünden,
Gelirken sizlere selam getirdim. (Saygın, 1996: 196)*

Kadirli isimli şiirde Âşık Feymânî, Azaplı'da büyüdüğünü dile getirmiştir:

Feymânî'yim Azaplı'da büyüdüm,

Âşık Feymânî, **Simyanın Seyri** isimli şiirde de Azaplılı olduğunu belirtmiştir:

*Feymânî, bir köylü, Azaplılı ya,
Obada-oymakta neler var neler. (Âşık Feymânî, 2006: 79)*

Âşık Feymânî, ilk yazdığı şiirlerden birinde kendini şöyle tanıtır:

*Çukurovalıyım diyarım belli
Yaşım yirmi yedi simamsa elli
Azaplı'da doğdum, kazam Kadirli
Annem Kayserili, Babam Vanlı'dır. (Halıcı ve Doğu, 1970: 57)*

Âşık Feymânî, **Bıraktım** isimli şiirde Azaplı köyünde aşka düştüğünü dile getirmiştir:

*Azaplı'da aşka düştüm ağladım,
Kaderime ağıt yaktım, bıraktım.*

Bizim Elde şiirinde Azaplı köyünde saz çaldığını belirtmiştir:

*Feymânî de Azaplı'da saz çalar,
Kemençe, ney, kaval, tar bizim elde.*

Âşık Feymânî, gurbette iken köyüne olan özlemini **Sıla Özlemi** şiirinde şöyle dile getiriyor:

*Aman hey Feymânî aman,
Azaplı'nın üstü duman,
Ayrılalı hayli zaman,
Yâr yollara bakar şimdi.*

Azaplı köyüne özlemini **Çukurova Güzellemesi** şiirinde ise şöyle anlatır:

*Ey Feymânî, baharlık mı gülüşün,
Gece yarısında uyku bölüşün,
Azaplı'yı hayal eyle, bir düşün,
Seyrana çıkmıştır belki yâr şimdi.*

Âşık Feymânî, **Bizim Köyler** isimli şiirde de Azaplı köyünün adı geçmektedir:

*Efkârlandım, Azaplı'dan yürüdüm,
Gitme diye nice nazlar seyrettim. (Taşkaya, 2002: 55; Âşık Feymânî, 2006: 128)*

Azaplı köyü, Kadirli'ye yakın ve ilçenin en büyük köylerinden biridir. İçinden çok sayıda köye, Kadirli'ye ve Sumbas ilçesine gitmek için kullanılan bir yol vardır. Ancak bu yol önceleri asfalt olmaması daha sonrada asfalt tutmaması ile çevre köylerin bile diline düşmüş bir yoldur. Âşık Feymânî bu duruma kayıtsız kalmayacak ve elinden geldiğince bu yolu şiirlerinde işleyecektir. Bu sorun bazı şiirlerinde dünyada olan biten önemli olayların bile nedeni olarak işlenmiştir. "1983 yılında yazılan bu şiirin adı "Azaplı Köyünün Tozlu Yol Derdi" idi. Azaplı köyünün yolu şiirden sonra asfalt ile kaplandı. Ancak daha o yıl, yolun her yeri çöktü ve çukurlar oluştu. Yol eski halinden de kötü oldu. Bu yüzden aynı şiir: "Azaplı Köyünün Bozuk Yol Derdi" olarak değiştirildi" (Âşık Feymânî, 2006: 87).

Azaplı Köyünün Bozuk Yol Derdi -I- isimli şiir:

*Âlemin dilinde gezer dolaşır,
Azaplı köyünün bozuk yol derdi.
Yığın yığın semavata ulaşır,*

Azaplı köyünün bozuk yol derdi. (Artun, 1996: 308-310; Taşkaya, 2002, 52; Âşık Feymânî, 2006: 87)

Azaplı Köyünün Bozuk Yol Derdi -II- isimli şiir:

*Azaplı'ya duyun beyler,
Yine bozuk yol derdi var.
Canından usandı köyler,
Yine bozuk yol derdi var.*

Âşık Feymânî, 2009 yılında yazdığı **Azaplı Köyünün Bozuk Yol Derdi -III-** isimli şiirde de bu konuyu işlemeye devam eder:

*Bir hizmet bekliyor Azaplı köyü,
Elimizle rezil etmeyin bizi.
Rencide etmeden ağayı, beyi,
Telimizle rezil etmeyin bizi.*

Azaplı Köyü'nün Çilesi Bitmez isimli şiirde de köyün sıkıntıları anlatılmıştır:

*Türkiyem girse de füze çağına,
Azaplı köyünün çilesi bitmez.
Çünkü düşürmüşler kader ağına,
Azaplı köyünün çilesi bitmez. (Taşkaya, 2002: 54; Âşık Feymânî, 2006: 91)*

Azaplı köyünde büyük bir sel felaketi yaşanması üzerine yazdığı **Azaplı'nın Azabı** isimli şiirde bu felaket ve sonrasında yaşananlar dile getirilir:

*Yedi Mayıs iki binin birinde,
Azaplı'ya tufan geldi sel geldi.
Köyün ortasında bir küçük dere,
Yağmur yağdı, başımıza sel geldi.*

Azaplı köyünün vazgeçemediği alışkanlıklarından biri olan kahve kültürü **Azaplı Köyü** isimli şiirinde mizahi tarzda hicvedilir.

*"Neyi mi var?" dersin şu karşı köyün,
Dolusu yok ise boşu da mı yok?
Vaktiniz çok ise yalana doyun,
Bir kahve dolusu kişi de mi yok? (Âşık Feymânî, 2006: 93)*

Tembih şiirinde de Azaplı'ya mizahi bir yaklaşımla eleştirinin yapıldığı görülmektedir:

*Azaplı'da eğleşirsen vururlar,
Vurmasa da, taş-maş atar zavurlar,*

Bizim Elde isimli şiirde, sık sık Âşık Feymânî'yi ziyaret için Azaplı'ya giden ve böylelikle köyü iyi tanıyan arkadaşı Kurusekili Âşık Selmanî'ye yazdığı şiirde köyün o dönem yaşamakta olan simaları ile ilgili bilgiler de verir:

*Hele Kürt Omar'ı gelip bir görsen,
Tahir, inadından dönmez gebersen,*

Ümmet Osman'ı da nasıldır dersin,

Uzun şase bir cip aldı, Selmani. (Saygın,1996: 264; Taşkaya, 2002: 126)

1970'li yıllarda Laz Hoca lakaplı biri Azaplı köyünde imamlık yapmaktadır. İmam, bir yaz memleketi olan Of'a izne gider. Ancak izin biraz uzar. Bu arada cami avlusunda bulunan meyve ağaçları köyün çocukları tarafından talan edilir. Âşık Feymânî de köyde arkadaşı Mehmet Demirci ile birlikte hocaya olan biteni bir mektup yazarak bildirmeye karar verirler ve bunun üzerine Âşık Feymânî, **Yetiş Hocam** isimli şu şiiri yazar:

*Hocam sen gidince söğüt kavağın,
Dallarını Taştan Mehmet budadı.
İncirlerin, Osmanceler oymağı,
Tepesinde çiftetelli oynadı.*

Sonuç

Âşık Feymânî'nin Kadirli'ye ilişkin çok sayıda şiiri olduğu tespit edilmiştir. İncelenen 57 şiirde, ilçesi olan Kadirli'nin çeşitli yönleriyle anlatıldığı görülmüştür. Şiirlerde genel olarak Kadirli'nin coğrafi, kültürel, ekonomik ve tarihi yönleri dile getirilmiştir. Âşık Feymânî'nin doğrudan Kadirli ile ilgili olan şiirlerinin yanı sıra Kadirli'ye ait yer ve kişileri anlatan şiirleri de vardır. Bu şiirlerde Kadirli övülmekte ve tanıtımı yapılmaktadır.

Doğrudan Kadirli ile ilgili olan şiirlerde Kadirli bütün yönleri ile tanıtılmaktadır. Kadirli şiirlerinde özellikle tarihi yerler ve coğrafi güzellikler göz önüne serilmektedir. Bu şiirlerde Kadirli'nin düşman işgalinden kurtuluşu sık sık işlenmiştir. Kadirli ile ilgili bu şiirler ilçenin tanıtımı ve gelecek kuşaklara yörenin değerlerinin aktarılması açısından önemlidir.

Âşık Feymânî'nin şiirlerinde Kadirli'nin bir köyü ve doğduğu yer olan Azaplı köyü de önemli bir tema olarak karşımıza çıkar. Ancak bu şiirlerde köyünü övmeden ziyade köyün sorunlarının işlediği görülür.

Âşık Feymânî'nin yazdığı şiirlerde isim vermeden Kadirli'nin anlatıldığı birçok şiir vardır. Bu şiirler daha çok tabiat güzellikleri ile ilgili olan şiirlerdir. Şiirlerde doğrudan Kadirli adı geçmese de birçok şiirde Kadirli yöresinin önemli özelliklerinin, Kadirli halkının yakından bildiği yerlerin anlatıldığı görülmüştür.

Âşık Feymânî, doğrudan Kadirli ile ilgili olmayan, genelde Çukurova bölgesine ait pek çok şiirinde de Kadirli'nin özelliklerine de sık sık yer vermiştir. Bu şiirlerde Kadirli'nin yetiştirdiği sporcular, yöreye ait yemekler, Kadirli'de kullanılan kelimeler ve yörenin tarihi eserleri de işlenmiştir.

Bütün bu şiirler değerlendirildiğinde Âşık Feymânî'nin yazdığı şiirler içinde Kadirli'ye önemli bir yer verdiği söylenebilir. Özellikle doğrudan Kadirli'ye ilişkin olarak yazılan şiirler ve yörenin sahip olduğu tarihi ve doğal zenginlikler üzerine yazılan şiirlerde de yörenin tanıtımı yapılmakta ve sahip olduğu güzellikleri övülmektedir. Bu şiirlerin daha çok didaktik tarzda olduğu söylenebilir. Birçok şiirde Kadirli'nin işlenmesi ve özellikle övücü türde yazılmış olması, Âşık Feymânî'nin Kadirli'ye olan sevgisinin bir göstergesi olarak değerlendirilebilir.

Bu araştırmada Âşık Feymânî'nin memleket şiirlerinden işleyiş şeklinin nasıl olduğunun ortaya konulması amaçlanmıştır. Yaşayan âşıklık geleneğinin önde gelen

temsilcilerinden bir olan Âşık Feymânî'nin şiirleri, yapılacak araştırmalarda gerek şekil gerekse içerik yönden çeşitli açılardan ve derinlemesine incelenmelidir.

Kaynaklar

- ARTUN, E. (1996). *Günümüzde Adana Âşıklık Geleneği (1966-1996) ve Âşık Feymânî*. Adana: Adana Valiliği İl Kültür Müdürlüğü Yayını.
- ÂŞIK FEYMÂNÎ. (1989). *Ahu Gözlüm*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayını.
- ÂŞIK FEYMÂNÎ. (2006). *Gönül Sarayı*. Ankara: Kadirli Eğitim ve Kültür Vakfı Yayını.
- GİZLİCE, A. (2012). *Yüksel Özden Anasına Ağıt Yarışması Osmaniye ve Yukarı Çukurova Ağıtları*. Osmaniye: Osmaniye Folklor Araştırma Derneği Yayını.
- GÖNENC, C. S. (2012). Ashik Feymani's Bağlama-Muammas. *2nd International Conference on Foreign Language Teaching and Applied Linguistics*, 4-6 May 2012, Sarajevo. <http://eprints.ibu.edu.ba/805/>
- HALICI, M. ve DOĞU, M. (1970). *Türk Halk Şiirinin Altın Kitabı Türkiye Aşıklar Bayramı*. Konya: Doğu Matbaası.
- HARMANCI, A. (2013). Faik Baysal Şiirinde Mekânlar. *Turkish Studies -International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 8(9). 1687-1698.
- KÖSE, S. (2013). Âşık Tarzı Şiir Geleneğinde “Mitik Mekân” ve “Mitik Zaman” Algısı. *Turkish Studies -International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 8(9). 1995-2012.
- NASRATTINOĞLU, İ. Ü. (1999). Çukurovalı Halk Ozanlarında Cumhuriyet, Atatürk, Vatan ve Millet Sevgisi. *III. Uluslar Arası Çukurova Halk Kültürü Bilgi Şöleni (Sempozyumu)*. Adana: Adana Valiliği Yayını. 506-530.
- ÖZDEMİR, N. (2012). Âşıklık Geleneği ve Seyahat/Göç. *Uluslararası Âşık Şenlik Sempozyumu*. Kafkas Üniversitesi-Kars İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü. 26-27 Mart 2012, Kars. 34-16. http://www2.kafkas.edu.tr/ars_mer/turk_halk_bil_arasm/genbil/asiksenlik.pdf
- SAYGIN, V. (1996). *Yaşayan Çukurovalı Âşıklardan Feymânî*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- SİDEKLİ, S., YANGIN, S. ve GÖKBULUT, Y. (2007). 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Şiirle Öğretim Yöntemine Örnek Bir Uygulama. *VI. Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Sempozyumu*. (27-29 Nisan 2007). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi.
- TAŞKAYA, O. ve TAŞKAYA, S. M. (2014). Kadirli'de Anlatılan Yusufçuk Kuşu Efsanesi. *Kukun*. 5(8), 10-13.
- TAŞKAYA, S. M. (2002). *Sevgi Şehri Âşık Feymânî*. Kadirli: Kadirli Belediyesi Yayını.

- TAŞKAYA, S. M. ve COŞKUN, İ. (2009). Âşık Feymânî'nin Şiirlerinde Eğitim ve Eğitim Unsurları. *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*. (25), 259-278.
- TAŞKAYA, S. M. ve TAŞKAYA, O. (2011-a). *Türkçe Dersinde Kaynak Kişi Olarak Âşıklardan Yararlanma*. e-Journal of New World Sciences Academy EducationSciences. 1C0398, 6(1), 1651-1658.
- TAŞKAYA, S. M. ve TAŞKAYA, O. (2011-b). Türkiye'de Âşıkların Sorunları ve Beklentileri. e-Journal of New World Sciences Academy Education Sciences. 4C0073, 6(1), 60-72.
- TETİK, K. (2013). Bryusov, Blok ve Mayakovski Şiirlerinde Şehir Teması. *Karadeniz*. (16).